

DEMOKRACIJE NEJEDNAKOSTI

HRVATSKA: TKO (NI)JE ZASTUPLJEN U SABORU?

Ivan Puh
Ožujak 2024

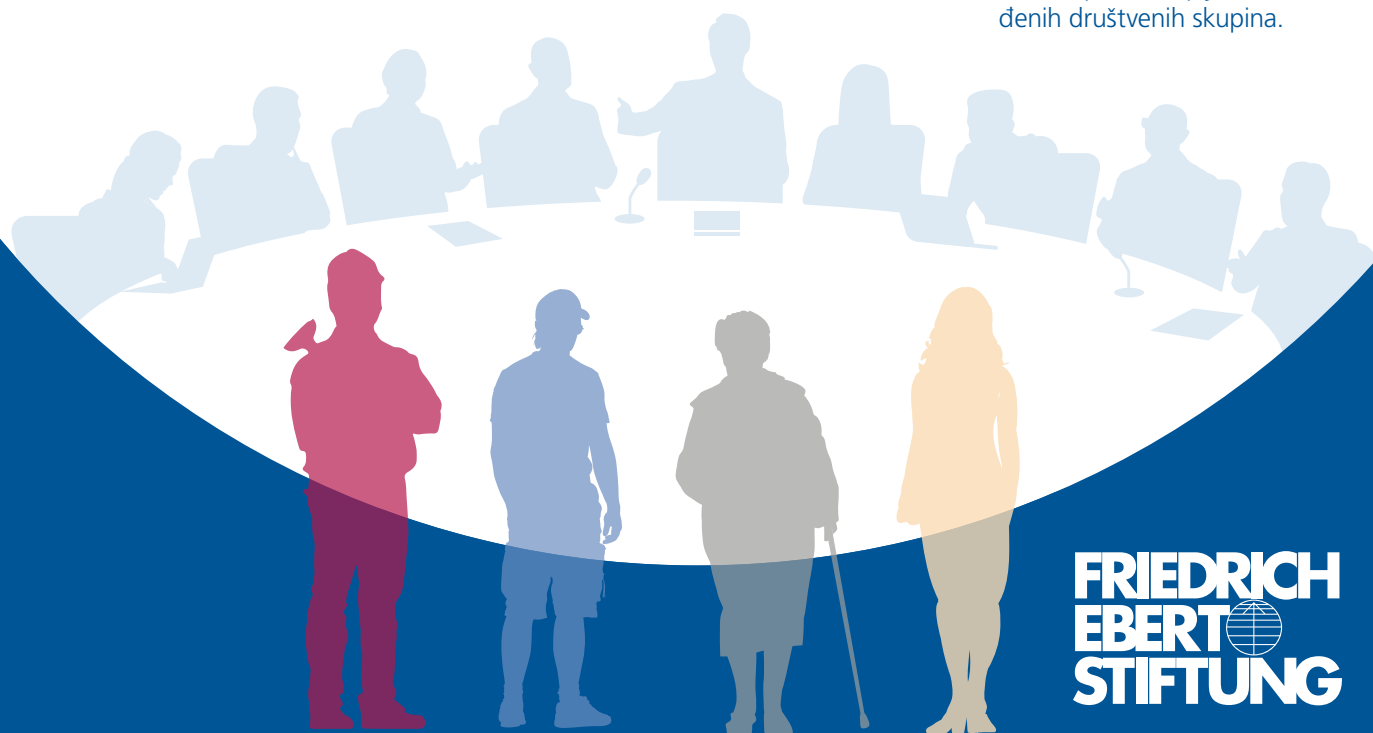
U ovoj je studiji proučen socijalni sastav Sabora s obzirom na spol, dob, stupanj obrazovanja i društvenu klasu.

Žene su podzastupljene u Hrvatskom saboru. Nakon izbora 2020. godine žene su zauzele petinu saborskih mandata, a taj se broj povećao na trećinu nakon zamjena. Mladi su u potpunosti nezastupljeni.

Najveća je razina homogenosti uočena kod stupnja obrazovanja i društvene klase. Oko 80 % zastupnica i zastupnika visoko je obrazovano i dolazi iz više klase iz uslužnih sektora. Radnička je klasa podzastupljena. Nezastupljenost u Saboru može dovesti do izostanka politika i prilika zbog nezastupljenosti ili podzastupljenosti određenih društvenih skupina.

Sadržaj

ZAŠTO NAM TREBA BITI STALO DO ZASTUPLJENOSTI?	2
OPĆI PREGLED	3
NEZASTUPLJENI MLADI	4
ŽENE: OBRAZOVANJE, ALI PODZASTUPLJENE	5
KLASA ZANIMANJA ZASTUPNIKA U SABORU: ČIM VIŠA, TIM KONKURENTNIJA	7
ZAKLJUČCI I PREPORUKE	10
Izvori.....	11

ZAŠTO NAM TREBA BITI STALO DO ZASTUPLJENOSTI?

Parlament kao najviše predstavničko, odnosno reprezentativno tijelo u demokraciji trebao bi, u idealnom slučaju, predstavljati narod koji ga bira. Sam pridjev „reprezentativan“¹ znači da bi trebao biti tipičan za određenu skupinu ljudi, što u kontekstu parlamenta znači da bi trebao služiti kao svojevrsno zrcalo nacije. Iz tog razloga bi idealan parlament trebao predstavljati heterogenost društva koje ga bira, tj. odražavati raznolikost u pogledu različitih demografskih parametara, kao što su spol, dob, etnička pripadnost, socioekonomski položaj, stupanj obrazovanja itd. (Malović 2023). Drugim riječima, trebalo bi se težiti deskriptivnoj reprezentaciji koliko je god to moguće.

Osim određenog idealizma ranije spomenutog pojma, on ima i svoju praktičnu stranu. Na primjer, stremljenje reprezentativnoj demokraciji može povećati povjerenje javnosti u instituciju na način da se građani mogu poistovjetiti sa članom parlamenta s kojim dijele spol, dob, razinu obrazovanja, zvanje, zanimanje, etničku pripadnost, seksualnu orijentaciju itd. Drugim riječima, građani bi se mogli poistovjetiti s osobom koja zastupa njihove interese. K tome, zastupljenost je bitna za stvaranje politika zbog izravnog iskustva i poznavanja problema društvene skupine. Drugi važan segment zastupljenosti jest suzbijanje marginaliziranosti određenih društvenih skupina: žena, mladih, radničke klase, nacionalnih manjina, LGBTIQ osoba itd. Postojanje osobe u političkom životu koja dolazi iz marginalizirane skupine može poslužiti pojedincima kao poticaj za participaciju. Sve u svemu, reprezentacija, odnosno zastupljenost nije samo simbolična. Ona je alat koji može pridonijeti tome da se svačiji glas čuje te da su zastupnice i zastupnici sa stvarnim životnim iskustvima, s obzirom na društvenu skupinu iz koje dolaze, prisutni pri stvaranju i donošenju politika i odluka.

Međutim, u hrvatskom društvu postoji dojam kako bi građane u Saboru trebali predstavljati „najbolji od nas“. Pod „najboljima“ se smatraju ugledni ljudi s visokim obrazovanjem i „boljim“ socioekonomskim statusom, vjerojatno zbog koncepcije da bi visokoobrazovani ljudi i ljudi koji se ne moraju ekonomski brinuti bili bolji u stvaranju politika i predstavljanju građanki i građana. Međutim, nedavne stu-

dije pokazale su da neposredno iskustvo (npr. kao žena ili osoba određene dobne skupine ili zanimanja) pogoduje boljem prepoznavanju problema društva. (Kitschelt / Rhem 2014.).

Iz ranije navedenih razloga, cilj je ove analize proučiti 10. saziv Hrvatskog sabora s obzirom na dob, spol, stupanj obrazovanja i socioekonomski status kako bi se vidjelo koje su skupine bile ravnomjerno zastupljene, prezastupljene, podzastupljene ili čak potpuno odsutne. Zašto? Zato što reprezentacija podrazumijeva sudjelovanje u procesima. Posljedično tome, nezastupljenost podrazumijeva izostanak iz procesa kreiranja politika i donošenja političkih odluka.

¹ https://hjp.znanje.hr/index.php?show=search_by_id&id=dllmWx-Q%3D&keyword=reprezentativan

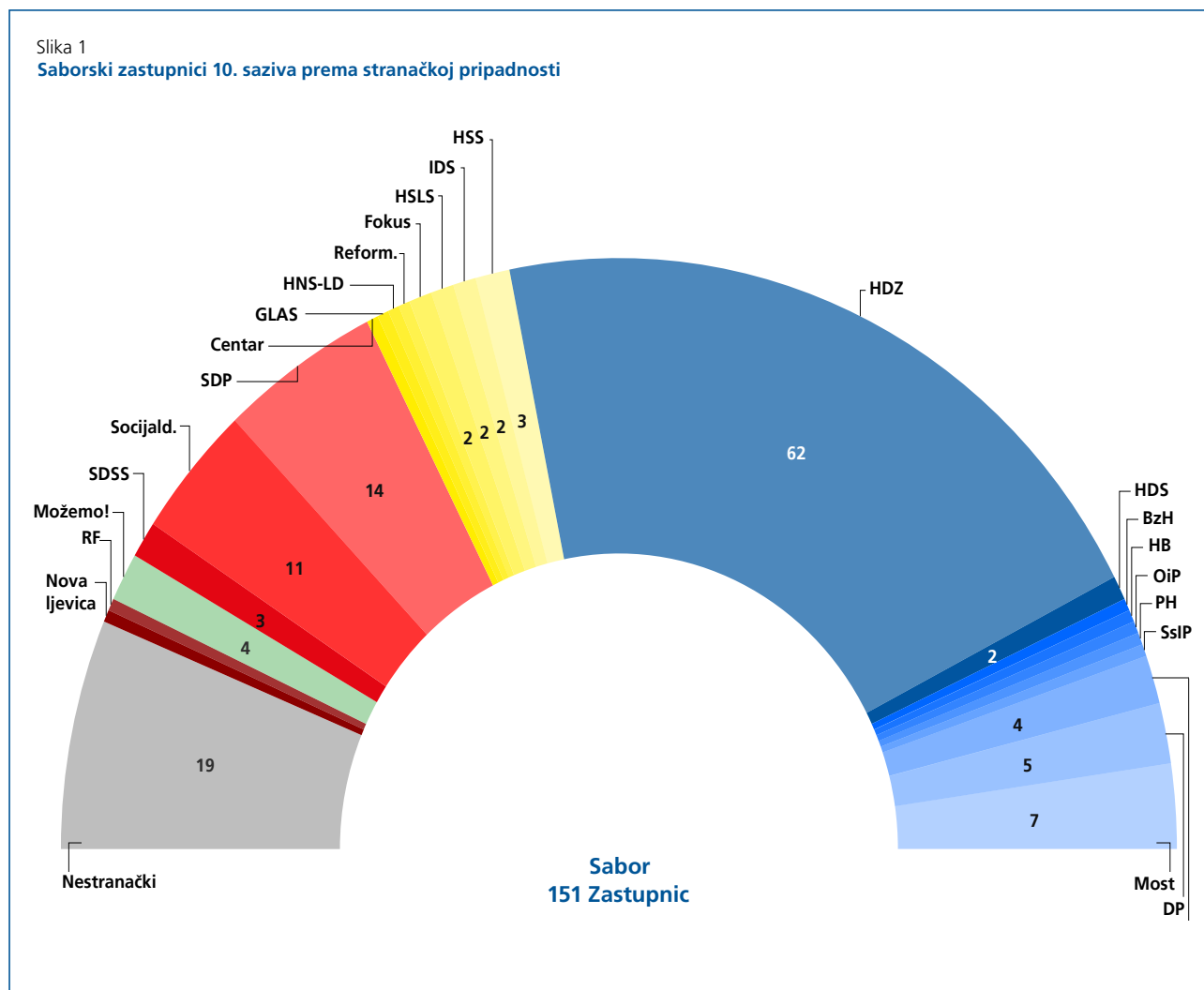
OPĆI PREGLED

U Hrvatskom saboru sjedi 151 zastupnik. U ovom je radu analiziran saziv Sabora koji je izabran u srpnju 2020. godine, a raspušten u ožujku 2024. godine. (*Nota bene*: U vrijeme nastajanja ove analize, 11. saziv Sabora još uvijek nije bio izabran). Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor (dalje: Izborni zakon) iz 2020. godine regulirano je da 140 zastupnica ili zastupnika putem 10 izbornih jedinica biraju stanovnici Republike Hrvatske, dok je osam zastupničkih mjesta birano iz redova stanovnika Hrvatske koji su ujedno i pripadnici nacionalne manjine te još tri od strane dijaspore, odnosno hrvatskih državljana koji žive u inozemstvu. U

usporedbi opće populacije i sastava 10. saziva Sabora koristit će se i podaci i društvene skupine iz popisa stanovništva Hrvatske 2021. zbog relativne vremenske blizine popisivanja stanovništva i parlamentarnih izbora. Budući da dijaspora nije uključena u podatke popisa stanovništva iz 2021. godine, u ovoj analizi proučit ćemo uglavnom samo 148 zastupnica i zastupnika izabranih od strane stanovnika RH. Ovakva usporedba može dati sadržajan pregled zastupljenosti društvenih skupina u Saboru. Proučavana dob saborskih zastupnika bila je ona na dan parlamentarnih izbora u Republici Hrvatskoj 2021. godine.

Slika 1

Saborski zastupnici 10. saziva prema stranačkoj pripadnosti

NEZASTUPLJENI MLADI

U ovoj analizi prvo je proučen dobni sastav zastupnica i zastupnika u 10. sazivu Sabora. Na Slici 2 vidljivo je da na parlamentarnim izborima 2020. godine u Hrvatskoj nije bilo izabranih zastupnica ili zastupnika mlađih od 30 godina. Najmlađa izabrana saborska zastupnica rođena je 1990. godine i na dan izbora imala je 30 godina. Vrijedi istaknuti da najveću dobnu skupinu u 10. sazivu čine osobe unutar dobne skupine 45 – 59 godina s 80 zastupnica i zastupnika, dok su susjedne skupine (30 – 44 godine te oni od 60 i stariji) podjednako zastupljene.

Pogledamo li prvo podatke popisa stanovništva iz 2021., dobnu skupina mladih od 30 godina (koja uključuje građanke i građane koji imaju između 20 i 29 godina zbog dostupnosti podataka) čini 428 072 stanovnika. Ta dobna skupina nije bila zastupljena u 10. sazivu Sabora. Statistički gledano, ovu dobnu skupinu – mlade ljude – koje se često naziva budućnošću zemlje – u idealnom bi slučaju trebalo predstavljati 25 saborskih zastupnica i zastupnika, što znači potpunu nezastupljenost ove dobne skupine. Ovo predstavlja krizu zastupljenosti ili reprezentacije, stavljajući skupinu mladih kao glavni prioritet u svakoj potencijalnoj afirmativnoj akciji. Drugo, prema popisu stanovništva Hrvatske 2021. godine, 755 277 građanki i građana pripadalo u dobnu skupinu od 30 do 44 godine, koju nakon parlamentarnih izbora 2020. godine predstavlja 35 saborskih zastupnika. Usporedivši to s idealnim brojem od 44 saborskih zastupnika za ovu dobnu

skupinu, može se također ustvrditi podzastupljenost. Treće, dobna skupina od 45 do 59 godina u popisu je stanovništva brojčano je slična susjednoj mlađoj sa 804 100 građanki i građana. U idealnom slučaju, trebalo ih je predstavljati 47 zastupnica i zastupnika. No, vidljivo je kako je ova dobna skupina bila zastupljena, budući da 77 zastupnica i zastupnika pripada toj skupini. Posljednja je dobna skupina, demografski gledano, ona koju čine građanke i građani starije dobi, no s obzirom na dob odlaska u mirovinu i dostupne podatke, uračunati su podaci za dobnu skupinu od 60 do 70 godina. Njih je prema popisu stanovništva 567 875, što bi značilo da im u idealnom Saboru pripada 33 mjesta. Može se ustvrditi kako je ova dobna skupina bila prilično pravedno zastupljena u Saboru sa 36 mjesta.

Pogledamo li stranačku pripadnost zastupnica i zastupnika na Slici 3, stranke lijevog centra te zelenih i ljevice imaju tendencije slati mlade saborske zastupnike u hrvatskom kontekstu (dobna skupina 30 – 44). Tu dobnu skupinu ovih stranačkih pripadnosti čini oko trećine zastupnica i zastupnika: 36 % kod stranaka lijevog centra i 33 % kod stranaka zelenih i ljevice. Valja napomenuti kako je sljedeća skupina po udjelu mladih zastupnica i zastupnika ona krajnje desnice sa 24 %. Time se može zaključiti kako su potencijalni izvori pomlađivanja sastava Hrvatskog sabora stranke lijevog centra, zelenih i ljevice te krajnje desnice ukoliko se promijene trendovi, što je u trenutku nastanka ove studije malo vjerojatno.

Slika 2

Idealna zastupljenost u Saboru prema popisu stanovništva iz 2021

Dobna skupina	Saziv*			idealna zastupljenost			podzastupljenost (-) / prezastupljenost (+)		
	mandati	M	Ž	Idealni mandati	Idealno M	Idealno Ž	ukupno	M	Ž
mlađi od 30	0	0	0	25	13	12	-25	-13	-12
30-44	35	22	13	44	22	22	-9	0	-9
45-59	77	47	30	47	23	24	30	24	6
60-70	36	29	7	33	16	17	3	13	-10

*nisu uračunati mandati dijaspora

ŽENE: OBRAZOVANJE, ALI PODZASTUPLJENE

Ustav Republike Hrvatske zabranjuje svaku diskriminaciju temeljem spola i roda, što je odraženo i u izbornom zakonodavstvu. Kao mjeru protiv rodne diskriminacije na izborima, Izborni zakon propisuje relativno ravnomjernu zastupljenost spolova na listama za Sabor, odnosno da podzastupljeni spol mora činiti najmanje 40 % liste. No, zakon ne podrazumijeva zip sustav, iako su ga neke stranke interno primijenile na parlamentarnim izborima 2020. godine, poput stranaka lijevog centra, zelenih i ljevice.

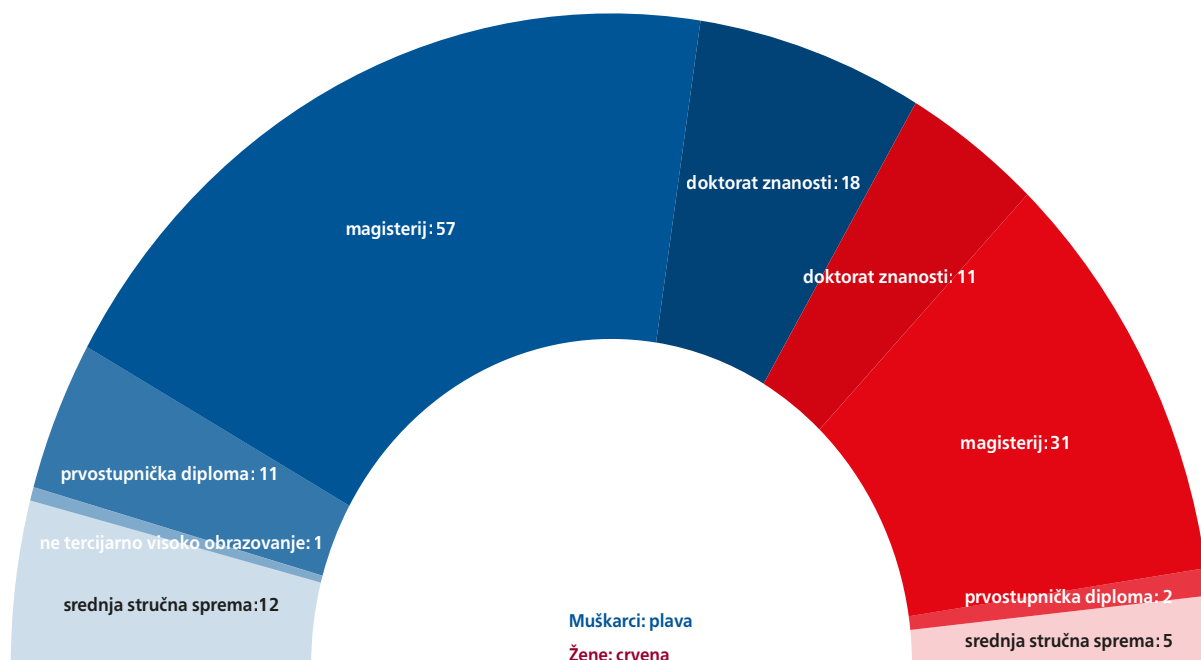
Općenito govoreći, uzmemo li spol kao varijablu i podatke iz posljednjeg popisa stanovništva, 10. saziv Sabora idealno je trebao imati 75 zastupnica i 73 zastupnika iz 11 izbornih jedinica koje biraju stanovnici Hrvatske jer žene čine 51,83 %, a muškarci čine 48,71 % stanovništva Hrvatske. Međutim, samo su 34 žene izabrane za zastupnice – odnosno 22,97 % od 148 izabranih zastupnika. No, nakon promjena koje su nastale kao posljedica ostavki zbog nespojivosti dužnosti (kao što je, primjerice, ministarska funkcija), broj zastupnica popeo se na 50 do travnja 2024. godine kada je Sabor odlukom predsjednika Republike Hrvatske raspušten. Premda je konačnih 33,11 % žena od 148 saborskih mandata napre-

dak, to ne umanjuje činjenicu da se u političkim strankama na žene gleda kao na zamjenu za zastupnike koji stavljaju mandat u mirovanje ili napuštaju funkciju. Također, od pet potpredsjednika Hrvatskog sabora samo je jedna bila žena i to iz stranke lijevog centra. Nadalje, Slika 3 pokazuje da stranke lijevog centra imaju tendenciju postizanja ravnopravnosti spolova ili čak suficita žena. Gledano u postocima, stranke zelenih i ljevice imaju 83 % žena u svojim redovima, a iza njih su stranke lijevog centra sa 46 %, čime se može zaključiti kako je primjena zip sustava na izbornim listama uspješan alat za postizanje rodne ravnopravnosti. Stranke krajnje desnice najlošije stoje što se tiče udjela žena – samo 14 %. Pogleda li se zajedno dobna struktura žena i stranačka pripadnost, vidljivo je kako stranke lijevog centra, zelenih i ljevice imaju tendenciju slati mlađe žene u sabor. Iz ovoga se može iščitati kako žena ima više šansi biti izabrana u Hrvatski sabor ako se nalazi na listi stranaka lijevog centra, zelenih i ljevice te da su te iste stranke spremnije na listu staviti, za prilike Hrvatskog sabora, mlađu ženu. Ukoliko se, ako se uzmu u obzir ovi rezultati, promijene trendovi, mlađe zastupnice (ispod 30 godina) trebale bi biti izabrane s tih lista.

Slika 3
Udio žena unutar dobnih i stranačkih skupina

	ukupno zastupnika	broj zastupnica	postotak žena	žene ispod 30	žene 30–44	žene 45–59	žene 60+
Nestranački	19	7	37%	0%	29%	71%	0%
Zeleni i ljevica	6	5	83%	0%	40%	40%	20%
Lijevi centar	28	13	46%	0%	46%	46%	8%
Liberali	13	4	31%	0%	0%	75%	25%
Desni centar	61	18	30%	0%	22%	61%	17%
Krajnja desnica	21	3	14%	0%	0%	100%	0%
ukupno	148	50					

Slika 4
Razina obrazovanja zastupnika prema spolu

Što se tiče razine obrazovanja, 10. saziv Hrvatskog sabora bio je predstavnik trenda tzv. „demokracije diploma“ (eng. diploma democracy), trenda u kojem visokoobrazovane elite dominiraju parlamentom. (Bovens / Wille 2017.) Općenito govoreći, samo 17 zastupnika (11 %) ima završenu srednju školu (ISCED 3), dok je njih 88 % steklo neki oblik višeg obrazovanja (ISCED 6-8), a jedan zastupnik ima završen stručni studij kraći od tri godine (ISCED 5). Konkretnije, Slika 5 pokazuje kako 13 zastupnica i zastupnika (9%) ima status prvostupnika, 88 zastupnica i zastupnika (59 %) ima titulu magistra ili magistre znanosti, dok njih 29 (20%) ima doktorat ili njegov ekvivalent. Očekivano, zastupnice su obično u prosjeku obrazovanije od zastupnika. Kad je riječ o tercijarnom obrazovanju, 63 % zastupnica ima magisterij ili ekvivalent, što je za 6 postotnih bodova više od zastupnika. 22 % zastupnica steklo je doktorat ili ekvivalent, što je za 4 postotna boda više od zastupnika. Što se tiče zastupnika bez tercijarnog obrazovanja, postotak zastupnica i zastupnika je podjednak, dok je 4 % zastupnica steklo status prvostupnice, u usporedbi s 11 % muškaraca, implicirajući kako se muškarcu više „prašta“ niži završeni stupanj obrazovanja nego ženama. Sve u svemu, evidentno je da žena mora biti obrazovanija od muškarca kako bi bila konkurentnija za biti izabrana u Sabor.

KLASA ZANIMANJA ZASTUPNIKA U SABORU: ČIM VIŠA, TIM KONKURENTNIJA

Slično kao i kod posljednjeg stupnja stečenog obrazovanja, saborske zastupnice i zastupnici uglavnom dolaze iz viših klasa. Njihovo je zanimanje prije ulaska u Sabor istraženo i klasificirano prema Oeschovoj shemi klasnih zanimanja, kao što se može vidjeti na slici 5. Što se tiče ove sheme, zastupnici u 10. sazivu sabora uglavnom dolaze iz više klase iz uslužnog sektora (118 zastupnika). 19 zastupnica i zastupnika dolazi iz niže klase iz uslužnog sektora, a samo dvoje su vlasnici manjih poduzeća. Što se tiče radničke klase, proučavani saziv Sabora imao je samo 10 zastupnika koji se mogu klasificirati kao srednje kvalificirano radništvo i nijednog iz skupine nekvalificiranog radništva.

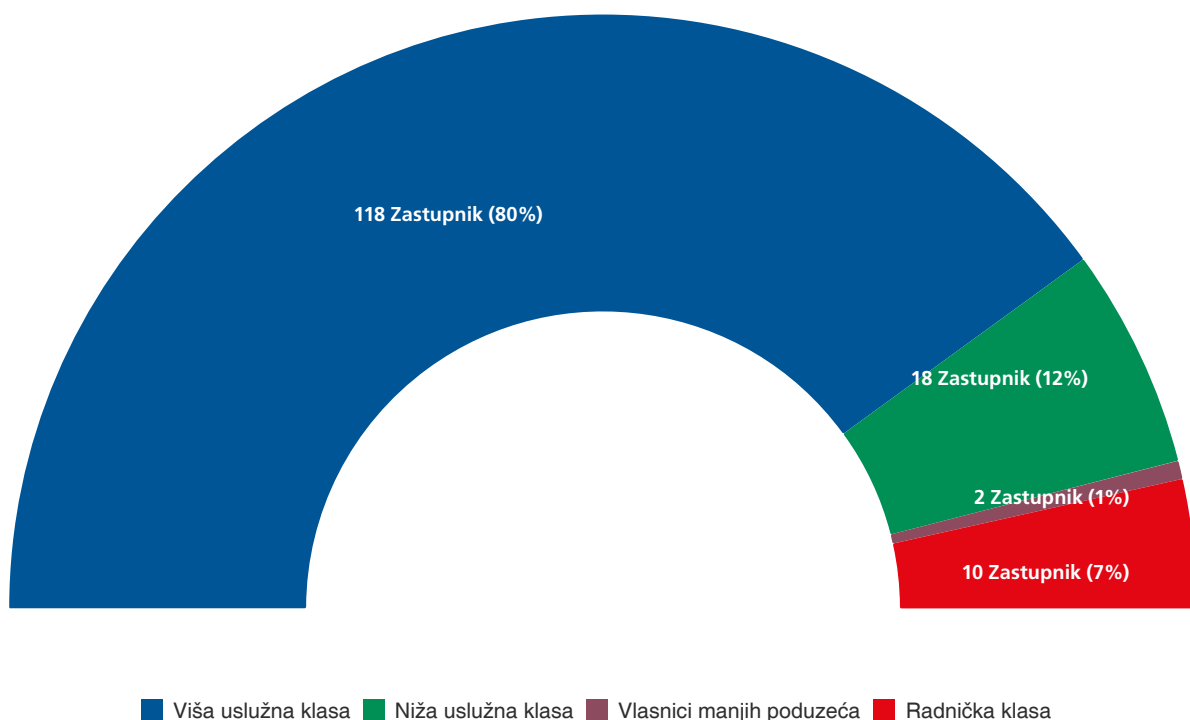
Iz ovih se podataka može primijetiti nekoliko trendova. Prvi je trend podzastupljenost radničke klase (Slika 6 i 7). Za sada se nijedna parlamentarna stranka ne može smatrati predstavnicom radničke klase. Sve četiri ideološke skupine – lijevica i lijevi centar, centar, desni centar i krajnja desnica – imaju sličan sastav zastupnica i zastupnika po klasi zanimanja prije ulaska u Sabor. Međutim, može se primijetiti da najviše malobrojnih zastupnica i zastupnika iz radničke klase dolazi iz stranka ljevice i lijevog centra. Također valja istaknuti kako su u 10. sazivu sabora bila podzastupljena ili uopće nisu bila zastupljena zanimanja poput medicinskih sestara i tehničara (1 zastupnica) ili djelatnica/-ka u trgovinama (0 zastupnika)

Slika 5

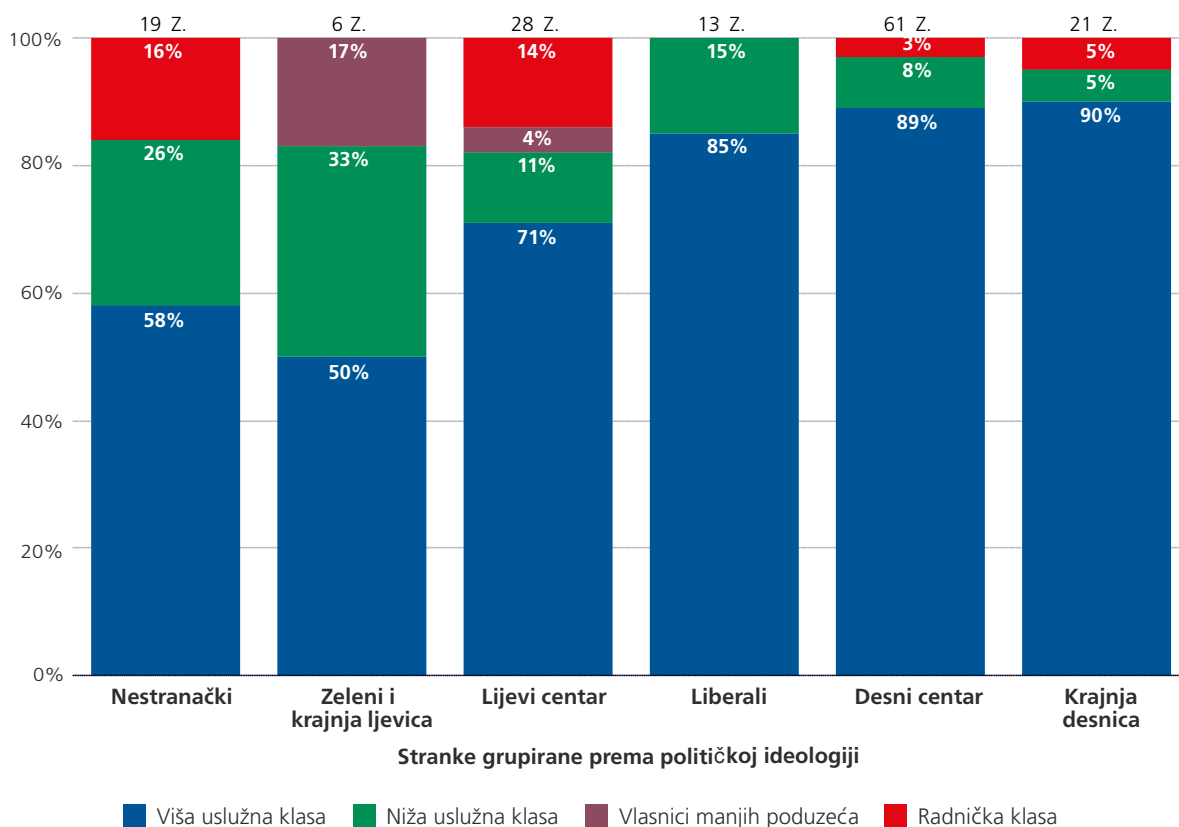
Klasna shema sa 16 klasnih zanimanja

	ZAPOSLENI			SAMOZAPOSLENI	
	Administrativna radna logika	Interpersonalna radna logika	Tehnička radna logika	Samostalna radna logika	
Viša uslužna klasa	Viši menadžeri računovođe, viši ministarski dužnosnici, stručnjaci za oglašavanje	Sociokulturalni stručnjaci nastavnici u srednjim školama, liječnici, predavači na sveučilištima	Tehnički stručnjaci inženjeri, IT stručnjaci	Samostalni stručnjaci odvjetnici, liječnici s privatnom praksom, nezavisni konzultanti	Veliki poslodavci menadžeri, vlasnici tvrtki, farmeri
Niža uslužna klasa	Niži menadžeri kvalificirano administrativno osoblje, kvalificirani komercijalni stručnjaci	Sociokulturalna zanimanja socijalni radnici, učitelji i nastavnici u osnovnim školama	Tehnička poluzanimanja kvalificirani radnici u tehničkim zanimanjima, medicinsko osoblje	Vlasnici malih tvrtki sa zaposlenima	
Radnička klasa	Kvalificirani službenici kvalificirani tajnici, skladištari	Kvalificirani pružatelji usluga prodavači, odgojitelji u vrtiću, medicinsko osoblje bez tercijarnog obrazovanja	Kvalificirani obrtnici električari, elektroinstalateri	Vlasnici malih tvrtki bez zaposlenih	
	Rutinski administrativni službenici agenti u pozivnom centru	Rutinski pružatelji usluga šankeri, čistači, zaštitari	Rutinski kvalificirani radnici radnici za strojevima, transportni radnici		

Slika 6
Sastav 10. saziva Sabora prema društvenim klasama

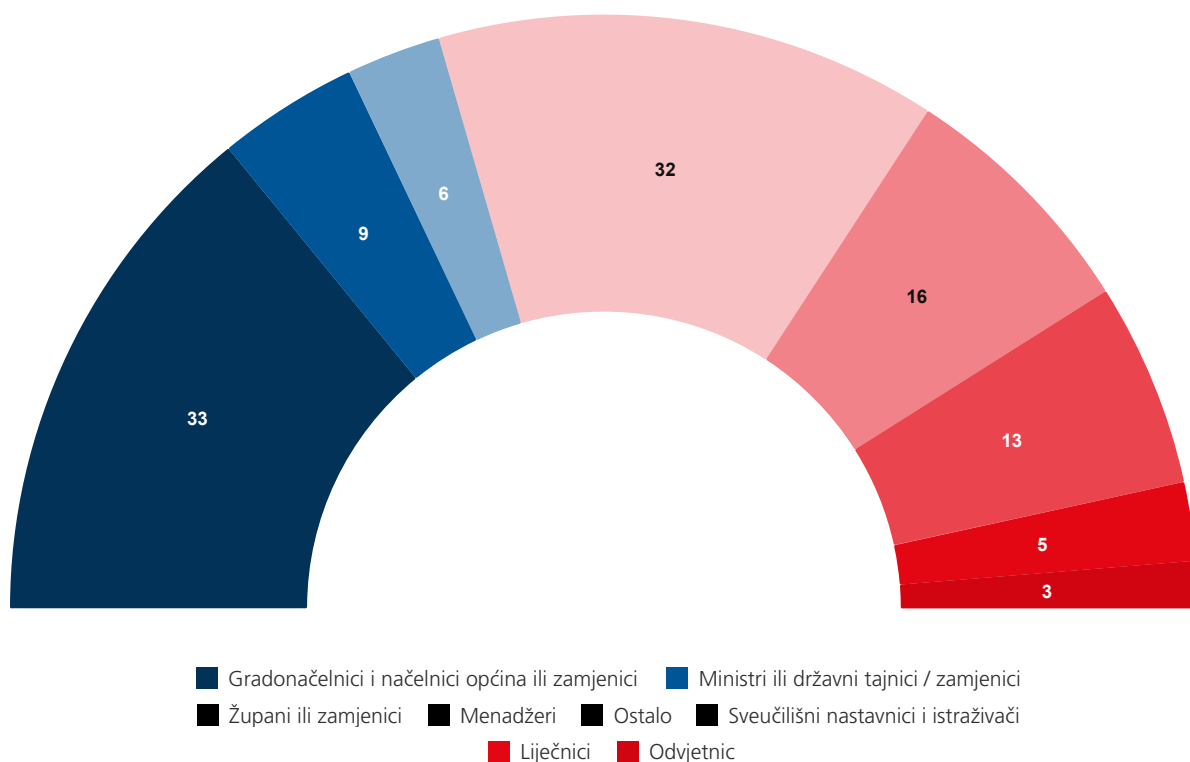

Slika 7
Društvene klase unutar stranačkih skupina prema ideologiji

Slika 8

Zanimanja zastupnica i zastupnika unutar više uslužne klase

koja su smatrana esencijalnim tijekom koronavirusne pandemije, u čije su vrijeme održani parlamentarni izbori. Štoviše, nema ni predstavnika platformskih radnika i stranih radnika, koji obično rade kao kvalificirani ili nekvalificirani radnici.

K tome, zanimljivo je proučiti višu klasu iz uslužnih sektora kao takvu (Slika 8). Od 118 zastupnica i zastupnika iz ove klase zanimanja, njih 32 bili su menadžeri neke vrste. Uglavnom se radi o menadžerima iz javnog sektora, uključujući bolnice, obrazovne institucije, turističke zajednice i dr. – institucije u kojima bi politika mogla imati riječ pri imenovanju na rukovodeća mjesta. Kao drugi trend može se smatrati napredovanje iz upravljanja u javnom sektoru u Sabor.

Treći trend koji se može uočiti jest da 33 zastupnica i zastupnika obnaša ili su obnašali dužnost gradonačelnika i dogradonačelnika / načelnika i zamjenika načelnika općine te da njih devet dolazi iz redova bivšim ministara i državnih tajnika / zamjenika ministara. Štoviše, šest je zastupnika prije ulaska u Sabor obnašalo dužnost župana ili zamjenika župana. Ovakav trend može imati dva objašnjenja. Prvi je da stavljanje lokalnih i regionalnih političkih dužnosnika na izborne služi kao „mamac“ za (preferencijalne) glasove na parlamentarnim izborima radi prepoznatljivosti tih osoba. To dovodi do zaključka da se vidljivost kroz obnašanje položaja u lokalnoj i regionalnoj izvršnoj vlasti može smatrati prednošću u vidu konkurentnosti za osvajanje mandata u Saboru. No, važno je naglasiti kako takva praksa oduzima potencijalnu zastupljenost drugim demografskim skupinama (žene, mladi, radnička klasa, osobe bez terciarnog obrazovanja

i dr.) koje su manje zastupljene u Saboru. Drugi bi razlog mogao biti to što političke stranke Sabor tretiraju kao sustav nagrađivanja ili kompenzacije (bivšim) obnašateljima političkih funkcija.

Također, 79 saborskih zastupnika mogli bi biti svrstani u kategoriju karijernih političara prema određenim osobinama koje dijele brojne zastupnice i zastupnici: najmanje 10 godina saborske karijere, obnašanje političkih dužnosti na lokalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini prije i/ili tijekom saborskog mandata ili kombinacija. Ovakva se podjela temelji na definiciji karijernog političara kao nekoga tko ovisi o uspješnoj političkoj karijeri (O'Grady 2019). Dakle, tipičan hrvatski karijerni političar u Saboru je muškarac (64 muškarca naspram 15 žena), pripada dobnoj skupini od 45 do 59 godina (41 zastupnik), ima magisterij ili ekvivalent (51) u jednom od ova tri polja: gospodarstvo (14 zastupnika), inženjer neke vrste (14) ili pravo (10). Njegovo zanimanje prije ulaska u Sabor bilo je javni dužnosnik, uglavnom gradonačelnik ili načelnik općine (30) i dolazi iz stranke desnog centra (42).

ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Žene su podzastupljene u Hrvatskom saboru unatoč višem stupnju obrazovanosti. Također, manje se uklapaju u obrasce političkog karijerizma, bilo da se penju s lokalne ili regionalne razine ili silaze s izvršne funkcije na nacionalnoj razini. Također je vjerojatnije da će biti izabrane s liste progresivnih političkih stranaka. S druge strane, mlađi od 30 godina uopće nisu zastupljeni u saboru. Starije osobe (60 i više godina) također su podzastupljene unatoč tome što su najveća dobna skupina prema popisu stanovništva iz 2021. godine. Nadalje, radnička klasa također je podzastupljena u Saboru.

Idealan ili savršen parlament nikada nije izabran i vjerojatno neće biti. Međutim, što je diskrepancija između zastupnika i stanovništva veća, to će biti više propuštenih prilika za društveni napredak, što otvara prostor za daljnju diskriminaciju i rast nepovjerenja prema parlamentu kao instituciji.

Iz tih je razloga potrebno provesti određene mjere i aktivnosti kako bi se postigla što je veća moguća deskriptivna reprezentacija unutar Hrvatskog sabora, posebice kad su u pitanju žene, mlađi i radnička klasa (kvalificirani i nekvalificirani radnici) na sljedećim razinama: stranačkoj, političkoj i promidžbenoj.

MJERE NA STRANAČKOJ RAZINI

- postaviti jasan smjer stranke ka postizanju unutarstranačke rodne ravnopravnosti i promoviranje osnaživanja žena, ali i podzastupljenih dobnih skupina kako bi se postigla deskriptivna reprezentacija unutar same stranke
- osnivanje unutarstranačkih ženskih, omladinskih i studentskih oblika okupljanja radi stvaranja politika, promoviranja poruka specifičnih za skupinu te poboljšanja vidljivosti dotične demografske skupine unutar i izvan stranke
- pokretanje rasprava o deskriptivnoj reprezentaciji unutar stranke, s partnerima poput nevladinih organizacija i sindikata te drugim političkim strankama u svrhu promoviranja jednakosti i nužnosti zastupljenosti svih skupina u političkom životu
- institucionalizacija mjera poput zip sustava za sve izbore (unutarstranačke, lokalne, parlamentarne, europske)
- uspostava sustava odgovornosti za nepoštivanje mjera za uspostavu što bolje deskriptivne reprezentacije

- ulaganje u žene i mlade kao buduće političarke i političare putem unutarstranačkih edukacija
- uvođenje rodno ravnopravnog dvojnog vodstva u stranci
- konstantan rad na uspostavi i održavanju atmosfere uključenosti i uzajamnog poštovanja unutar stranke.

MJERE NA POLITIČKOJ RAZINI

- uvođenje zip sustava u izbornu zakonodavstvo, uključujući i za čelna mjesta na listama unutar omjera 60:40 s visokim novčanim kaznama strankama i listama koje krše te odredbe, uz iznimku ako postoji suficit žena na listi
- uvođenje kvote za mlade u izbornu zakonodavstvo
- izmjena izbornog zakonodavstva na način da podzastupljeni spol mora imati 40 % mandata u predstavničkom tijelu
- odlučnije suzbijanje rodno utemeljene diskriminacije (npr. razlika u plaći).

MJERE NA PROMIDŽBENOJ RAZINI

- isticanje kandidatkinja i kandidata iz podzastupljenih skupina tijekom (pred)izborne promidžbe
- promoviranje rodne jednakosti u komunikaciji s općom javnosti i na javnim mjestima, npr. prosvjedima i skupovima
- pokretanje promidžbenih kampanja (plakati, tradicionalni mediji, društvene mreže...).

IZVORI

Bovens, Mark A. P. / Wille, Anchrit (2017): *Diploma Democracy: The Rise of Political Meritocracy*, Oxford: Oxford University Press.

Kitschelt, Herbert / Rehm, Philipp (2014): Occupations as a Site of Political Preference Formation, in: *Comparative Political Studies* 47 (12), pp. 1670–1706.

Malović, Nenad (2023): Problem zapadnoga društva prema Ericu Voegelinu, in *Svjedok* 30 (1), pp. 81–98.

O’Grady, Tom (2019): Careerists Versus Coal-Miners: Welfare Reforms and the Substantive Representation of Social Groups in the British Labour Party, in *Comparative Political Studies* 52 (4), pp. 544–578.

Oesch, Daniel (2006): *Redrawing the Class Map: Stratification and institutions in Britain, Germany, Sweden and Switzerland*, Houndmills / Basingstoke / Hampshire / New York: Palgrave Macmillan.

O AUTORU

Ivan Puh je prevoditelj i kognitivni lingvist koji je stekao svoje obrazovanje na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. U svojem znanstvenom proučavanju bavi se političkim diskursom iz kognitivno-lingvističke perspektive. Bio je polaznik više akademija zaklade Friedrich Ebert, a tijekom aktivističkog djelovanja u međunarodnim socijaldemokratskim udruženjima mladih bavio se pitanjima zaštite okoliša, LGBTIQ prava i ženskih prava.

IMPRESUM

Izdavač:
FES Regional Office for International Cooperation
Democracy of the Future
Reichsratsstr. 13/5
A-1010 Vienna

Odgovornost za sadržaj:
Johanna Lutz | Director, Democracy of the Future
Phone: +43 1 890 3811 301
X: @FES_Democracy
democracy.fes.de

Kontakt/narudžbe: democracy.vienna@fes.de

Dizajn: pertext, Berlin | www.pertext.de

Stavovi izraženi u ovoj publikaciji nisu nužno stavovi Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) ili organizacije za koju autor radi. Komercijalno korištenje medija koje izdaje FES nije dopušteno bez pisanog pristanka FES-a. Publikacije FES-a ne smiju se koristiti u predizborne svrhe.

ISBN 978-3-98628-461-9

© 2024

O NEJEDNAKIM DEMOKRACIJAMA

Unequal Democracies je projekt FES-a Democracy of the Future. Glavni cilj je promicanje komparativnog razumijevanja o tome zašto nejednakost u glasovanju i drugim demokratskim procesima šteti našim demokracijama.

U izvješćima o državama pružamo detaljnije analize pojedinih nacionalnih konteksta s ciljem razvoja i rasprave političkih preporuka za donositelje odluka.

Više informacija na:

<https://democracy.fes.de/topics/inequality-democracy>

HRVATSKA: TKO (NI)JE ZASTUPLJEN U SABORU?

Parlament kao najviše predstavničko tijelo u demokraciji trebao bi, u idealnom slučaju, predstavljati narod koji ga bira. Reprezentativnost parlamenta podrazumijeva da bi trebao odražavati raznolikost društva po demografskim parametrima poput spola, dobi, etničke pripadnosti, socioekonomskog statusa i obrazovanja. Težnja deskriptivnoj reprezentaciji ne samo da povećava povjerenje građana u institucije, već i donosi potencijalne dobrobiti što se tiče donošenja politika i odluka jer iskustva društvenih skupina odražavaju različite perspektive i potrebe različitih skupina u društvu.

Analiza 10. saziva Hrvatskog sabora pokazala je nedostatke u zastupljenosti različitih demografskih skupina pri čemu se najviše ističu žene, mladi, osobe bez fakultetskog obrazovanja te radnička klasa. Osobe mlađe od 30 godina, uopće nisu bili zastupljeni u tom sazivu Saboru, dok su stariji, posebno oni stariji od 60 godina, također bili podzastupljeni. Žene, iako se njihov broj povećao u odnosu na izbore 2016. godine, imale su nisku zastupljenost unatoč višoj razini obrazovanja. Primjećuje se porast broja žena u 10. sazivu zbog zamjena radi mirovanja mandata nekih zastupnika. Iako to „popravlja” broj žena u Saboru, to upućuje na ženu kao svojevrstu rezervu za zastupnika u odlasku. Radnička klasa i osobe s nižim obrazovanjem bile su također nedovoljno zastupljene.

Radi postizanja veće deskriptivne reprezentacije u Hrvatskom saboru, potrebno je poduzeti mjere na različitim razinama. Na stranačkoj razini, stranke bi trebale promicati rodnoj ravnopravnosti unutar svojih redova i promovirati podzastupljene skupina poput mladih i radničke klase. Također, važno je osigurati da se politike stranaka odražavaju na demografsku raznolikost društva. K tome, važno je poticati aktivno sudjelovanje građana u političkom procesu te promicati uključive politike koje će omogućiti svima da se osjećaju predstavljenima i uključenima. Iako idealan parlament možda nikada neće biti ostvaren, važno je raditi na smanjenju diskrepancija između zastupljenosti u Saboru i stvarnog stanovništva. To ne samo da će osigurati veću legitimnost i povjerenje u institucije, već će također osigurati da se politike kreiraju na način koji odražava potrebe i perspektive svih građana.